

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וישלה

(חלק בה שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וישלה, י"טז כסלו, ה'תשפ"ו (א)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2025

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וישלה

לש"ס⁹ איז ער מפרש „שלא שכח תלמודו מפני טורח הדרך“; אָבער בפירושו על התורה זאָגט ער „שלא שכח תלמודו בבית לבן“¹⁰.

דאָרף מען פאַרשטיין: וואָס איז דער טעם השינוי צווישן די צוויי פירושים?

נאָך מער: לכאורה איז איפכא מסתבֿרא – בפירושו על התורה, וואו רש"י איז מפרש פשוטו של מקרא, וואָלט מער מתאים געווען צו זאָגן דוקא (דעם פירוש על הש"ס) „לא שכח תלמודו מפני טורח הדרך“ און ניט „בבית לבן“

– וואָרום דער פסוק זאָגט דאָך „ויבא יעקב שלם עיר שכם“, וואָס לויט פשוטו של מקרא דאָרף אויסקומען אַז דער „שלם“ איז אַ חידוש אין צוזאמענהיינג מיט יעקב'ס אָנקומען אין שכם¹¹.

[אין מדרש¹² שטייט אַז יעקב איז גלייך¹³ אויסגעהיילט געוואָרן מצלעתו

א. אויפן פסוקי „ויבא יעקב שלם עיר שכם“ זאָגן חז"ל (אין גמרא²) – און רש"י ברענגט עס אַראָפּ בפירושו על התורה³ – אַז „שלם“ מיינט⁴: „שלם בגופו שלם בממונו שלם בתורתו“,

דער זאָגן פון „שלם בגופו שלם בממונו“ איז נייטיג כמפורש במדרש⁵: „שלם בגופו לפי שכתוב, והוא צולע על ירכו כו' שלם בממונו אע"ג (וואָס) . . ט' שנים ה' מכבד אבינו יעקב את עשו באותו הדורון כו'“ (ועד"ז⁷ שטייט אין פירוש רש"י על התורה³: שלם בגופו שנתרפא מצלעתו, שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורון).

אָבער אויף „שלם בתורתו“ שטייט ניט אין מדרש קיין פירוש⁸. אין פירוש רש"י געפינט מען אין דעם אַ סתירה: בפירושו

(1) פרשתנו לג, יח.

(2) שבת לג, סע"ב. ובב"ר עה"פ (פע"ט, ה) בשינויים. וראה לקמן סעיף ב.

(3) עה"פ.

(4) ולא (כפירוש (וביניהם – פשוטנים) הרשב"ם, חזקוני ובחיי (עה"פ), עקידה פרשתנו שער כז) שהוא שם עיר. וראה מדרש לקח טוב כאן ש„שלם עיר ירושלים . . לכך אמרו רז"ל שלם על שם יעקב כו'“.

(5) ב"ר שם.

(6) פרשתנו לב, לב.

(7) אבל לא ממש, כי בפרש"י עה"ת לא הובא (שה"ז היפך הפשט) שט' שנים ה' מכבד יעקב את עשו בדורון. וראה לקמן הערה 13 בנוגע להרפואה מצלעתו.

(8) ורק מסיים „אבל יוסף שכח כו'“ – בנחלת יעקב כאן, שכוונת המדרש היא (כפרש"י) שלא שכח כו' בבית לבן (משא"כ יוסף שכח תלמודו במצרים). אבל לכמה מפרשים (נזר הקודש (השלם) ועץ יוסף לב"ר שם) גם להב"ר הכוונה היא (כבש"ס) שלא שכח תלמודו בדרך (וביפה תואר (השלם) לב"ר שם: בטרדתו בבית לבן (ובדרך).

(9) שבת שם.

(10) כמו שהעיר בעץ יוסף לע"י שבת שם. נחלת יעקב שם.

(11) ובנזר הקודש (השלם) לב"ר שם (והועתק בעץ יוסף לב"ר שם ולע"י שבת שם) מפרש כן גם במדרש (אבל ראה הערה 13).

וצ"ע במשכיל לדוד כאן שמפרש (ברש"י) שבכולם כבר ה' שלם לפניו (כי נתרפא מיד אח"כ, ונעשה לו נס שלא ה' חסר כלום מממונו אפילו בשעה ששלח הדורון לעשו) – דא"כ למה לא נאמר שהי' „שלם“ בסוכות.

(12) ב"ר (פע"ח, ה. וראה הערה הבאה), הובא בפרש"י פרשתנו (לב, לב) – אבל רק כפירוש שני, וגם מדגיש שזו, „מדרש אגדה“ ופירוש הראשון „זהו פשוטו“, וראה הערה 18.

(13) בנזר הקודש לב"ר (הנ"ל הערה 11), „שמאז התחיל להתרפאות אבל מ"מ לא נרפא לגמרי . . עד בואו . . שכם“. אבל ראה פרש"י לעיל שם (ד"ה) והוא צולע – המשך לפי האגדה) „ה' צולע

„פרות רבות“ פון זיין צאן¹⁹ וכו') דער חסרון „מכל אותו דורון“,

איז בשלמא לויטן פירוש „שלא שכח תלמודו מפני טורח הדרך“ האָט אָן אָרט צו זאָגן, אַז קומענדיק אין שכּם [וואו ער האָט זיך באַזעצט, וכהמשך הכתוב²⁰, ריקן את חלקת השדה גו“] איז ער געווען „שלם בתורתו“, טראָץ דעם „טורח הדרך“ וואָס ער האָט דורכגע- מאַכט ביז זיין קומען אין שכּם.

אַבער לויטן פירוש „שלא שכח תלמודו בבית לבן“, האָט דער „שלם בתורתו“ קיין שייכות ניט צו זיין אָנקור- מען אין שכּם; די „שלימות“ איז ביי אים געווען ביים אַוועקגיין פון „בית לבן“ –

היינט פאַרוואָס זאָגט רש"י בפירושו על התורה – פשוטו של מקרא – „שלא שכח תלמודו בבית לבן“?

– (ס'איז ניט קיין קשיא: ווי קען מען בכלל זאָגן אַזאָ פירוש „שלא שכח תלמודו בבית לבן“ בעת דער פסוק זאָגט בפירוש „ויבא יעקב שלם (ערשט אָנקומענדיק אין) עיר שכּם“ – ווייל מ'קען פאַרענטפערן: אין פסוק שטייט דאָך ניט „שלם (נאָר) בתורתו“, נאָר

– בניו לא ראו אותו צולע, שהרי זריחת השמש היתה „כאשר עבר את פנאל“, מקום ראיית המלאך (שם, לא-לב) – „לא יאכלו בני גו“.

19) פרש"י ויצא ל, מג. – ובפשטות נמשכה ברכה זו גם לאחרי יציאתו מבית לבן.

20) פרשתנו לג, יט. – ואף שגם בטוכות בנה „לו בית“ (שם, יז) המורה על קביעות (וכמשנת בארוכה בההתעודות, שזהו הכרחו של רש"י בפשטי"מ לפרש „שהה שם י"ח חדש“) – מ"מ, ה"ז כשהי' בדרך; משא"כ בשכּם (שהיא בארץ כנען) שקנה שם חלה (וראה ראב"ע שם. רמב"ן שם, יח ד"ה ויחן) [אף שעדיין לא שב „אל בית אבי“ (ויצא כח, כא), שזה נעשה אח"כ (פרשתנו לה, כז), ולהעיר מפ"י הספורנו פרשתנו כאל]. וראה לקמן ע' 180.

(דורך „וירח לו השמש“¹⁴), ועד"ז בנוגע דעם דורון – „מלא הקב"ה חסרונו והחזיר לו מיד הכל“¹⁵. ולפ"ז איז ער שוין געווען „שלם בגופו שלם בממונו“ קומענדיק אין סוכות (מער ווי אַכצן חדשים¹⁶ איידער ער איז געקומען אין שכּם).

אַבער ע"ד הפשט איז דאָס אַלץ גע- ווען אין אָן אָפּן טבעי¹⁷ – סיי די רפואה מצלעתו און סיי דער מילוי החסרון בממונו. און דאָס איז דער אויפטו פון דעם פסוק „ויבא יעקב שלם עיר שכּם“, אַז קומענדיק אין שכּם איז ער געוואָרן שלם, ווייל ערשט דעמאָלט האָט ער זיך בשלימות (אינגאַנצן) אויסגעהיילט בגופו¹⁸ און ס'איז נתמלא געוואָרן (דורך

כשזרחה השמש, ובמפרשים (רא"ם, גו"א וכו') שלפי האגדה „הי' צולע“ רק בתחילת הזריחה, כי מיד לאח"ז נתרפא (שבפשטות נתרפא אז לגמרי). ובמדרש לקח טוב כאן „ועד שבא אל שר עשו הי' שלם בגופו דכתיב ויאמר אם יבא גו' והכהו“.

14) תנחומא באבער פרשתנו יא (ומה שממשיך „שנאמר ויבא יעקב שלם“, לכאורה הכוונה שבבואו לשכּם כבר הי' „שלם“, אבל נעשה „מיד“, וראה משכיל לדוד שבעה ע"ה).

15) כפרש"י עה"פ (לג, יז) – ממגילה יז, א. ב"ר פע"ח, טז) ששה שם י"ח חדש, וראה גם רש"י ישן ס"פ תולדות.

16) כי ע"ד הפשט אין אומרים שהי' נס רק אם יש הכרח לזה בפשטי"מ.

17) עפ"ז (שיעקב הי' צולע יותר מיי"ח חדש, עד הגיעו לשכּם) יומתק מש"נ „על כן לא יאכלו בניו את גיד הנשה גו' עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב גו“ (פרשתנו לב, לג) – דפשטות הלשון משמע שבני ישראל קבלו זה ע"ע מפני „שהזק יעקב בגיד הנשה“ (חזקוני (בפי' הג') וריב"א עה"ת (בפי' הא') שם). ואם נאמר שנתרפא מיד צ"ע שמשום זמן מועט זה שהי' צולע [ובפשטות

* אבלי ברבותינו בעה"ת שם „לזכרון הנס שניצל יעקב כ"י שלא נגע אלא בכף ירכו ולא הרגו“, וראה עוד פירושים שם (וכל בחזקוני וריב"א שם. ועוד).

די תמי' איז נאָך גרעסער: אין אָנהויב פ' לך²⁵ ווערט דערציילט וועגן ברכת הקב"ה צו אברהם'ן „ואעשך לגוי גדול גוי“, איז רש"י מפרש: „לפי שהדרך גורמת לשלשה דברים ממעטת פרי' ורבי' וממעטת את הממון וממעטת את השם לכך הוזקק לשלשה ברכות הללו שהבטי' חו על הבנים כו“. זעט מען, אַז אַ ברכה בקשר לבנים איז אַן ענין עיקרי וואָס מען באַוואַרנט ווען עס איז עלול צו ווערן אין דעם אַ מיעוט (דורך טלטול הדרך) –

איז ביים פסוק „ויבא יעקב שלם“ (פון דעם „דרך הזה אשר אנכי הולך“) האָט לכאורה רש"י געדאַרפֿט מפרש זיין אַז „שלם“ מיינט (אויך) „שלם בבניו“?

ג. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים אַ תמי' כללית אין דעם פירוש רש"י:

לערנענדיק דעם פסוק „ויבא יעקב שלם עיר שכם“, נאָכן אריכות הסיפור ווי יעקב איז ניצל געוואָרן פון לבן'ען און עשו'ן, וואָלט געדאַרפֿט אויסקומען, אַז דער עיקר הפירוש פון „ויבא יעקב

גם רש"י ס"ל כהדעה שהי' יעקב מפחד מעשו, כדברי רש"י כאן „יצא פלוני מבין שיני אריות ובא שלם אף כאן כו“, וכמפורש ג"כ בפרש"י לפני' (לג, יד) הרחיב לו הדרך . . אם דעתו לעשות לי רעה כו'. וראה רע"ב לפרש"י לג, יז.

בנחלת יעקב כאן שרש"י מביא רק הדברים „שנעשים בהם חסרון . . אבל בניו לא נעשה בהם חסרון ממש אלא הי' דואג פן יבא והכני, אבל תורה מאחר שהי' בבית לבן הוה כאלו נעשה חסרון . . שהי' ראוי יעקב להיות חסר“.

אבל צ"ע חילוקו בין „תורה“ לבניו, שהרי גם זה מה שהי' דואג פן יבא והכני לא הי' חשש בעלמא כ"א מפני שהי' נדרש דורון תפלה ומלחמה (רש"י פרשתנו לב, ט ד"ה הב), וע"פ טבע „הי' ראוי“ שיעשה בהם חסרון. ועוד: בפרש"י בפסוק זה עצמו (הובא לעיל) מפורש „יצא פלוני מבין שיני אריות ובא שלם“ (כדלקמן סעיף ג), והרי ג' בניו בכלל זה.

(25) יב, ב.

„שלם“ (סתם). קען מען זאָגן כוונת הכתוב, אַז ערשט קומענדיק קיין שכם איז יעקב געוואָרן אינגאַנצן „שלם“, אין אַלע²¹ דריי זאָכן (בגופו בממונו ובתור' רתו) – אָבער בתורתו לחוד איז ער טאַקע געווען שלם אויך פריער,

די שאלה איז אָבער: וויבאלד מען קען לערנען אַז אויך דער „שלם בתורתו“ איז פאַרבונדן מיט יעקב'ס אָנקומען אין שכם (מפני טורח הדרך) – פאַרוואָס קלייבט רש"י אויס און פאַרבינדט עס, ובפירושו על התורה – דוקא מיטן זמן ווען יעקב איז געווען בבית לבן?!

ב. אויך דאַרף מען פאַרשטיין: אין מדרש⁵ ברענגט זיך אַ פערטע זאָך אין וועלכער יעקב איז געווען „שלם“ – „שלם בבניו, לפי שכתוב בו²² אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו והי' המחנה, ברם הכא שלם בבניו“.

איז ניט מובן: לכאורה איז אויך אַט דער אויפטו (פון „שלם בבניו“) מובן אין דרך הפשט²³ (ניט נאָר אין מדרש, דרך הדרש). פאַרוואָס ברענגט רש"י (בפירושו עה"ת) דעם לשון הגמרא דוקא, וואו עס ווערט ניט געבראַכט „שלם בבניו“²⁴?

(21) יריעות שלמה (בד"ה נסע סכותה – שם, יז) ושפ"ה לפרש"י כאן. חדא"ג מהרש"א שבת שם (בא"א קצת). ועוד.

(22) פרשתנו לב, ט.

(23) להעיר מייפ"ת לב"ר שם בנוגע לארבעה ענינים אלה.

(24) ביפה תואר (ועד"ז ביפ"ת השלם) לב"ר שם, דמה שלא הובא בש"ס „שלם בבניו“ הוא לפי ש„עשו בפגשו אותם הסביר להם פנים וכבר סר הפחד מיעקב (רא"כ „מה צ"ל כאן שלם בבניו פשיטא שלא נגע בהם“ – יפ"ת השלם) ודעת המדרש הוא כדעת הרמב"ן . . (פרשתנו כאן) כי עד שבא (יעקב) לא"י חזד לבו מפני חמת עשו, ולכן עד אז חשש שיהי' בהם חסרון. וכ"פ בנור הקודש (והועתק בעץ יוסף) לב"ר שם דעת המדרש. – והרי

ד. וי"ל הביאור בזה:

גלייך נאך דעם ווי יעקב איז אַוועק קיין חרן האָט אים דער אויבערשטער מבטיח געווען³⁰, "והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך גוי", וואָס דאָס מיינט (פשוטו ש"מ) לכל לראש – די שמירה פון עשו ולבן (ווי רש"י איז דאָרט מפרש³¹, "לפי שהי' ירא מעשו ומלבן").

ובמילא דאָרף דער פסוק ניט מדגיש זיין אַז די הבטחת הקב"ה איז מקוים געוואָרן און יעקב איז אָנגעקומען „שלם" פון עשו ולבן – דאָס איז מובן מאלין³².

וע"ד ווי באַ אברהם'ען, וועמען דער אויבערשטער האָט מבטיח געווען (כנ"ל ס"ב, ביים אָנזאָגן³³, „לך לך גוי"), „ואעשך לגוי גדול גוי", אַז דער טלטול הדרך וועט ביי אים ניט ממעט זיין פון די „שלשה דברים" – געפינט מען ניט אַז דער פסוק זאָל ערגעץ מדגיש זיין, אַז כך הווה – „ויבא אברהם שלם" (וכי"ב)³⁴.

פאַרוואָס זאָגט עס דער פסוק ביי יעקב'ן? לערנט דעריבער רש"י, אַז דאָ רעדט זיך ניט וועגן אַ „שלימות" וועלכע איז נכלל אין הבטחת הקב"ה, והנה אנכי עמך ושמרתך גוי", נאָר וועגן

שלם" איז בפשטות – ער איז אָנגעקומען גאַנץ, אומבאַשעדיקט פון לבן און עשו. און ווי רש"י אַליין איז גלייך מפרש²⁶ (אין אַ ד"ה לאח"ז), „בבואו מפדן ארם – כאדם האומר לחבירו יצא פלוני מבין שיני אריות ובא שלם, אף כאן ויבא שלם מפדן ארם מלבן ומעשו שנזדווגו לו בדרך",

אַבער רש"י זאָגט – פשוטו של מקרא – „ויבא יעקב שלם" איז (ניט בשייכות צו זיין הצלה פון דער סכנה מצד לבן ועשו, נאָר) אַ כללית'דיקע „שלימות" בשייכות צו גופו ממונו ותר'רתו? ויתרה מזה – פון וואָנעט לערנט מען עס אָפּ?²⁷

ובזה גופא תמי', אַז „שלם בגופו" מיינט ניט הצלת גופו פון סכנה, נאָר „שנתרפא מצלעתו"!

[מען קען ניט זאָגן אַז דער הכרח איז פון דעם לשון „שלם", פון וועלכן ס'איז משמע אַז פריער איז געווען אַ חסרון (און נאָר אַ חסרון), און דערנאָך איז עס נשלם געוואָרן²⁸ – ווייל (נוסף לזה, אַז אין דעם פרש"י שלאח"ז (הנ"ל) זאָגט ער בפירוש לשון „שלם" בשייכות צו אַ הצלה, מבין שיני אריות – איז פון דעם פרש"י גופא מוכח אַזוי, וואָרום) רש"י זאָגט דאָך „שלם בתורתו שלא שכח תלמודו"; זעט מען, אַז אע"פ אַז לפועל איז ביי אים קיין חסרון ניט געווען, פאַסט צו זאָגן דערויף „שלם", מצד דער אפשריות פון אַ חסרון²⁹ – קען מען דאָך זאָגן דאָס זעלבע בנוגע צו הצלתו מעשו ולבן].

(26) וראה רמב"ן כאן (הובא לעיל הערה 24).

(27) להעיר מיריעות שלמה (בד"ה נסע סכותה – שם, יז) שפ"ח והגהות לדבק טוב לפרש"י כאן. כלי יקר כאן.

(28) ראה נחלת יעקב כאן (הובא לעיל הערה 24).

(29) ראה הערה 24.

(30) ויצא כח, טו.

(31) שם ד"ה אנכי עמך.

(32) ומה שפרש"י „יצא כח ובא שלם" – לא נלמד זה מתיבת „שלם", כ"א מהמשך לשון הכתוב, ההוספה „בבואו מפדן ארם", שמוזה למדין ש„שלם" קאי גם על ענין זה. וגם זה הוא לא כדי להודיע (שנקיימה ההבטחה) יצא שלם מבין שיני אריות, כ"א רק שהתורה מספרת זה בסגנון „כאדם האומר לחבירו" (לשון רש"י כאן).

(33) לך יב, א.

(34) ואם מפני שמוכח כן מפשטות הכתובים והסיפור ע"ד אברהם – הרי גם ביעקב כן, ולמה הוצרך הכתוב להדגיש בפירוש „ויבא יעקב שלם"?

אעזבך גוי" וואָס מיינט אַז ער וועט האָבן „לחם לאכול גוי" (41). פונדעסט-וועגן האָט אים דער אויבערשטער ממלא געווען דעם גאַנצן חסרון „מכל אותו דורו".

„שלם בתורתו שלא שכח תלמודו בבית לבן": די נתינת מקום אַז יעקב זאָל פאַרגעסן תלמודו בבית לבן, איז ניט צוליב דער ווירקונג פון יעקב'ס זיין צוזאַמען מיט לבן הרשע

— אויף דעם האָט יעקב געבעטן „ושבתי בשלום" — „שלם מן החטא שלא אלמד מדרכי לבן" (42), וואָס דאָס איז מקויים געוואָרן (און ווי יעקב האָט געשיקט זאָגן עשוין „עם לבן הרשע גרתי ותרתי" מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים" (44) —

נאָר ווייל (45) יעקב איז אין בית לבן געווען פאַרנומען מיט גרויס איבערגע-געבנקייט צו זיין אַרבעט אַלס רועה צאן (ווי מען דאַרף עס טאָן ע"פ תורה (46) — און ווי ער האָט געזאָגט „בכל כוחי עבדתי גוי" (47), „הייתי ביום גוי בלילה ותדד שני מעיני" (48); און אויף דעם אופן

מאורעות מיוחדות וועלכע זיינען עלול צו גורם זיין אַז יעקב זאָל ניט זיין שלם, ניט קוקנדיק אויף הבטחת הקב"ה הנ"ל — איז אעפ"כ „ויבא יעקב שלם".

און דערפון וואָס דער פסוק זאָגט „שלם" סתם איז מוכח, אַז דאָס איז געווען ניט נאָר אין איין פרט, נאָר „שלם" כפשוטו אין אַלע זיינע פרטים — און דאָס זיינען די דריי ענינים וואָס רש"י רעכנט אויס:

„שלם בגופו שנתרפא מצלעתו": דאָס וואָס יעקב איז געווען „צולע על ירכו" איז געווען אַ תוצאה פון זיין מלחמה מיט „שרו של עשו" (35). — אַ מלאך (36), אַ שליח פון אויבערשטן (37). און וויבאָלד אַז דאָס איז אַן ענין וואָס איז געטאָן גע-וואָרן צו יעקב'ן (מאיוה טעם שהוא (38) דורך אַ מלאך של הקב"ה, איז מובן, אַז דאָס האָט ניט צו טאָן מיט (דעם וואָס ווערט באַוואָרנט אין) דער הבטחה „וש-מרתך" פון עשו ולבן (39).

„שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורו": אויך נאָכן געבן עשו „כל אותו דורו" איז ביי יעקב'ן געבליבן אַ רכוש גדול, כמוכן מפשטות הכתובים (40). ובמילא, אפילו ווען ביי יעקב'ן וואָלט ניט נתמלא געוואָרן דער חסרון הדורו, וואָלט עס נאָך ניט געמינערט אינעם קיום הבטחת הקב"ה „ושמרתך גוי לא

(35) פרש"י פרשתנו לב, כה. לג, י.

(36) ראה פרש"י לב, כז, שם, כט-ל.

(37) פרש"י שם, ל.

(38) וי"ל בפשטות — כדי שיודה לו על הברכות (רש"י שם, כז-כט).

(39) ומתורצת קושיית החזקוני וריב"א עה"ת (שם, כו. וראה רשב"ם שם, כה. כט).

(40) דו"פרוץ האיש מאד מאד גוי" (ויצא ל, מג (בפרט ע"פ פרש"י שם). וראה שם לא, טז, שם, יח. פרשתנו לב, ו). ובפשטות הוא הרבה יותר מהדורו ששלח. וראה פרשתנו לג, יא. — וברשב"ם כאן: וכי בשביל מיעוט דורו שנתן לעשו הוצרך לכתוב כן.

(41) ויצא כה, כ ובפרש"י שם.

(42) ויצא שם, כא ובפרש"י שם.

(43) וא"צ לפרש זה. — ועפ"ז מתורץ דרש"י (לשיטתי' שהתפלל יעקב שיהי' שלם מן החטא)

הולל"פ ויבא יעקב שלם מן החטא.

(44) פרש"י ריש פרשתנו (לב, ה).

(45) עפ"ז מתורצת בפשטות קושיית הנחלת יעקב כאן, וא"צ לחילוקו בין מצות לתורה כו'.

(46) עד שלמדים מהנהגת יעקב אופן חיוב עבודת הפועל (רמב"ם הל' שכירות בסופן. טוש"ע חו"מ סו"ט שלו. שו"ע אדה"ז חו"מ הל' שאלה ושכירות כו' ס"כ. וראה לעיל ע' 139 ואילך). ולהעיר משו"ע אדה"ז שם הל' נזקי גוף ונפש ס"ד — בקו"א סק"ב.

(47) ויצא לא, ו (הובא בהנמנן בהערה הקודמת). (48) שם, מ.

הקב"ה לאברהם אָז זיין טלטול הדרך וועט ביי אים ניט ממעט זיין פון די „שלושה דברים“.

1. מיינה של תורה אין פירוש רש"י:

מ'האָט גערעדט⁵², אָז די הליכה פון יעקב'ן קיין חרן איז מרמז אויף הליכת בניו⁵³ – בני ישראל (ומעשה אבות סימן⁵⁴ לבנים) – אין גלות; זאָגט דער פסוק „ויבא יעקב שלם עיר שכס אשר בארץ כנען בבואו מִפֶּדן ארם“: דער אויב ערשטער איז מבטיח יעדער אידן אָז ער וועט זיך אומקערן שלם גאַנצער הייט פון גלות⁵⁵.

איז רש"י מבאר און מוסיף, אָז דאָס וואָס לבן ועשו קענען (מצ"ע) ניט אָנרירן אָ אידן און ער (יעקב) קומט אָן „שלם“ קיין ארץ ישראל – דער ענין איז אָ מילתא דפשיטא, ניט דאָס איז דער אויפטו פון „ויבא יעקב שלם“; אויף דעם האָט דער אויבערשטער מלכתחילה מבטיח געווען נאָך איידער מ'איז אָראָפּ אין גלות – „והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך גוי“, און קיינער האָט ניט כח צו אָנרירן אָ אידן ח"ו.

דער חידוש איז, אָז אפילו אין די ענינים וואָס לכאורה – מצד דעם סדר ווי ס'איז אויסגעשטעלט מלמעלה – איז פאָראַן אָן אָרט אָז גלות זאָל פועל זיין אָ חסרון אין אָ אידן, ביז אָ בפועל ווערט אָ חסרון (ע"ד ווי ביי יעקב'ן) – זאָגט דער פסוק „ויבא יעקב שלם“, אָז דער חסרון איז ניט קיין אמת'ער; ס'איז בלויז אָן ענין לפי שעה, אָבער ס'ו"ס

האָט ער געאַרבעט „נשרים שנה“⁴⁹. איז פאָרשטאַנדיק דער חידוש הכי גדול, אָז ניט געקוקט אויף דעם אַלעם, איז „לא שכח תלמודו בבית לבן“.

– דער חידוש איז אָבער ניט פאָרבונדן מיט הבטחת הקב"ה „ושמרתך בכל אשר תלך גוי“ [וואָרום ווען יעקב פאָרנעמט זיך מיט דעם אופן מלאכה זייענדיק בביתו, באַרץ כנען, וואָלט ער אויך דאָן געדאַרפט אָ ברכה מיוחדת ניט צו פאָר-געסן תלמודו]. און דאָס איז דער חידוש אין פסוק „ויבא יעקב שלם“ – שלם בתורתו – שלא שכח תלמודו בבית לבן.

ה. עפ"ז פאָלן אויך אָפּ בדרך ממילא די צוויי אויבנערמאַנטע תמיהות (הנ"ל סעיף א"ב) אויף פירוש רש"י:

רש"י קען ניט ברענגען דעם ענין פון „שלם בבניו“ – אָז עשו האָט ניט גע-קענט אָנרירן בניו של יעקב („אם יבא עשו גוי“) – דאָס ווערט דאָך נכלל אין הבטחת הקב"ה „ושמרתך גוי“ און דער פסוק דאַרף עס ניט דערציילן, כנ"ל.

און מהאי טעמא קען רש"י ניט מפרש זיין בפירושו על התורה⁵⁰ אָז „שלם בתורתו“ מיינט „שלא שכח תלמודו מפני טורח הדרך“ – ווייל אויך דער ענין איז נכלל אין הבטחת הקב"ה „ושמרתך בכל אשר תלך גוי“, אָז דער אויבערשטער וועט אים היטן פון יעדן ענין בלתי רצוי וואָס די הליכה – כולל דעם טלטול הדרך קען גורם זיין „ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך“⁵¹; ע"ד ברכת

(49) שם, לח. מא.

(50) משא"כ בפירושו לש"ס מפרש „מפני טורח הדרך“ – כי זה שייך יותר להזמן דויבא יעקב שלם (כנ"ל סעיף א). ולהעיר, שהמצב דרשב"י (שנשבת שם) דומה (יותר) „לטורח הדרך“ (ולא לבית לבן).

(51) שם כה, כ.

(52) לעיל ס"ע 153 ואילך. ויש"נ.

(53) ראה אגה"ק ס"ז (קיא, סע"ב) שנשמתו של יעקב, כוללה מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם.

(54) ראה לעיל ע' 154 הערה 39.

(55) ראה רמב"ן שבעה ערה 60.

בגופו שנתרפא מצלעתו" – אַז לאַחרי ווי מען פירט דורך די עבודה אין גלות, ווערן די יסורים אינגאַנצן בטל, „נתרפא מצלעתו" באופן אַז ער איז שלם⁶³.

ווייל דאָס איז מלכתחילה ניט געווען אַ מציאות אמיתית, נאָר בלויז אַ נסיון⁶⁴ אויף מגלה זיין דעם תוקף המסירת נפש פון אַ אידן.

ת. „שלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורון":

דער תכלית פון גלות איז ניט נאָר אַז דער איד אַליין זאָל דערפון אַרויסקומען גאַנץ ושלם, נאָר אַז ער זאָל אויך איינבערמאַכן די ענינים פון גלות און זיי מאַכן ממונו⁶⁵, מהפך זיין לקדושה. ע"ד ווי יעקב איז ניט נאָר אַליין ניצל גע-וואָרן פון לבן ועשו, נאָר ער האָט מיט גענומען פון לבן אַ ריבוי עצום אויף וועלכע לבן האָט געזאָגט „כל אשר אתה רואה לי הוא"⁶⁶; ע"ז – אויפגעטאָן די אתהפכא אין עשו'ן גופא, אַז תמורת זה וואָס עשו האָט אים געוואָלט הרגינען, איז „וירץ עשו גוי ויחבקהו גוי וישקהו"⁶⁷, ביז אַז לדעת רשב"י⁶⁸ איז עס געווען „בכל לבו" (כאָטש אַז „הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב")⁶⁹.

(63) רפואה שעוקרת החולי מעיקרא (ראה צפע"ג לרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב בסופה) שאפילו בשמו אינו חסר (אין רושם).

(64) כידוע (ד"ה כי מנסה תש"ח פ"א וח'); ד"ה נתת ליראיך בסה"מ תיש"א פ"א – ובהנשמן שם. ועוד) שנסיון אינו דבר מצ"ע, רק שבא (דמיון) להעלים ולמנוע. וכמרוזל (תנחומא וירא כב. ועוד) גבי נסיון העקידה.

(65) שהתורה חסה על ממונו של ישראל (ר"ה כז, א ושי"ג).

(66) (ויצא לא, מג) ולא ענהו יעקב ע"ז.

(67) פרשתנו לג, ד.

(68) וראה הע"ת לאדהאמ"צ ח"א ד"ה פדה בשלום ס"א.

(69) ספרי בהעלותך (ט, יו"ד) – הובא בפרש"י

ווערט דער חסרון בטל און „ויבא יעקב שלם".

און דאָס זיינען די דריי ענינים וואָס רש"י זאָגט, כדלקמן.

ז. „שלם בגופו שנתרפא מצלעתו":

איינער פון די עילויים אין דער עבודה אין זמן הגלות איז – די עבודה פון מסירת נפשו⁶⁶. וואָס דערפאַר קומען ר"ל די יסורי הגלות כו' – אַלס נסיון, „מנסה ה"א אתכם גו"⁶⁷, כדי צו אַרויס-רופן ביי אידן ענין המסירת נפש.

און דאָס איז דער ענין וואָס „שרו של עשו" האָט „ויגע בכף ירכו" של יעקב, און ווי דער רמב"ן⁶⁸ איז מבאר דברי המדרש עה"פ⁶⁹: „נגע בכל הצדיקים שעתידין להיות ממנו זה דורו של שמו" – אַז דאָס איז דער רמז אויף די יסורי הגלות ביז אין דעם ר"ל שווערסטן אופן⁶⁹; וואָס די יסורים זיינען כדי צו דערוועקן ביי אידן זייער מסירת נפשו⁶¹.

קען מען ח"ו מיינען, אַז וויבאַלד די יסורים קומען באמת ניט פון עשו'ן למטה, נאָר פון „שרו של עשו"⁶² – זיי קומען מלמעלה בכדי אַרויסצוברענגען ביי אידן מסירת נפש – זיינען זיי אַ מציאות אמיתית וואָס האָט אַ קיום ח"ו; אויף דעם קומט די באַוואַרעניש: „שלם

(56) ראה סה"מ קונטרסים ח"ג ע' קבא ואילך. סה"מ אידיש ע' 5 ואילך 7 ואילך. סה"מ תש"ט ע' 118 ואילך. ועוד.

(57) ראה יג, יד. וראה הנשמן בהערה 64.

(58) פרשתנו לב, כו.

(59) ב"ר ספע"ז (בשינוי לשון קצת).

(60) ראה רמב"ן שם. ומסיים: והכל סבלנו ועבר עלינו כמו שרמז ויבא יעקב שלם.

(61) להעיר מרד"ה וירח תש"ח וסופו, לקו"ש ח"כ (ע' 35 ואילך) – ע"ד מסנ"פ דדורו של שמו.

(62) להעיר מהביאור במחז"ל „שטן ופנינה לש"ש נתכוונו" (ב"ב טו, א. לקו"ת חוקת סא, סע"ד ואילך. מאמרי אדה"ז – אתהלך ליאזניא ע' קנה. ועוד).

וואָס ער האָט געשיקט עשו, עד"ז איז ביי יעדער אידן, אַז כדי צו מברר ומהפך זיין לקדושה די ענינים פון וועלט (עשו⁷⁴) ובפרט פון גלות, דאַרף ער (לאחרי הקדמת עבודת התפלה) אויסנוצן פון זיין ממון כו' ווי אַ „דורון“ – גיט פון זיין זמן אויף חורש, זורע⁷⁵, מלאכתך אשר תעשה⁷⁶ – וועלכער האָט געדאַרפט זיין בלימוד התורה – און ס'ווערט די שאלה תורה מה תהא עלי⁷⁵ – צו מברר זיין די וועלט (עשו) – ד.ה. ער לאַזט זיך אַראָפּ אין וועלט און פאַרנעמט זיך מיט ענינים גשמיים חרישה כו' (בלשון הידוע⁷⁷): זיך אָנטאַן אין „לבושי המתברר“ כדי צו קענען פועל'ן אויף וועלט.

דערביי קען ווערן די שאלה: וויבאַלד די עבודה איז (ניט אין אַן אופן פון נסיון, וואָס איז ניט קיין מציאות אמיתית, נאָר) אַן ענין של בירור העולם, אויף איבערמאַכן וועלט, וואָס דאָס איז אַ מציאות אמיתית, ובמילא איז דאָ אַ חסרון „בממונו“ (– כדי צו אויפטאַן דעם בירור) – ד.ה. די ירידה פון זיינע כוחות וזמנו אין גשמיות העולם איז ח"ו אַ דבר של קיימא

– באַוואָרנט מען, אַז אויך דער חסרון (וירידה) איז נאָר לפי שעה, און סוף־סוף ווערט אַ איד און בלייבט „שלם“ אויך „בממונו“. בשעת מען גייט צו דער גאולה, נעמט מען מיט אויך די

[און דאָס איז די הכנה⁷⁸ צום זמן פון „ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה“⁷¹: ניט נאָר וועט מען משפּט'ען עשו, נאָר „והיתה לה' המלוכה“ – ער וועט אָנערקענען מלכותו של הקב"ה. ובלשון הרמב"ם⁷² „ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד שנאמר⁷³ כי אז אהפוך אל עמים גו' לקרוא כולם בשם ה' גו'“].

וכשם ווי יעקב האָט דאָס אויפגעטאַן דורך דעם „דורון“ (בהקדמת התפלה)

פרשתנו עה"פ (כפי' ה'). – השייכות לרשב"י (דוקא) נת' בהתועדות. וראה גם לקו"ש ח"כ ע' 151 ואילך.

(70) כי גם לרשב"י ה' זה רק „באותה שעה“ (ראה בארוכה לקו"ש שם).

(71) עובדי' א, כא – מההפטרה דפרשתנו. וע"פ המבואר בפנים (ובהערה הקודמת) מובן הטעם (הפנימי) שלא הובא בפרש"י עה"ת (פרשתנו לג, יד) סיום הכתוב „והיתה לה' המלוכה“ ואפילו לא רמזו ב„גו“

– דלכאורה: מהתיבות „ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו“ לחוד אין ראי' (לכאורה) שיעקב ילך שעירה, כי אפ"ל שהמשפט יהי' בהיות המושיעים – יעקב (כפשטות לשון הכתוב), „בהר ציון“; ומסיום הכתוב „והיתה לה' המלוכה“, ממנו מובן שיעקב (בנ"י) ימליך בשעירה, שילך שם (כפשוטו)** –

כי האתהפכא דעשו באופן של „והיתה לה' המלוכה“ תהי' בגילוי רק לע"ל, משא"כ בעשו היתה רק לפי שעה, או רק אתכפיא (ע"ד ענין המשפט).

(72) ה' מלכים ספי"א.
(73) צפני' ג, ט.

(* וכ"ה בב"ר פנ"ח, יד (אלא שבכמה דפוסים הב"ר נוסף „וגו“), יל"ש פרשתנו עה"פ. אבל ביל"ש עובדי' שם הובא גם סיום הכתוב, שהרי שם מקומו (כולל גם וניקור) הזמן לעת"ל).

(**) ע"ד הפשט יש לומר שמתורג' ע"פ פרש"י לעיל (נח יא, ה. ועד"ז בפרש"י וירא יח, כא) „בא ללמד לדיינים שלא ירשינו הנדון עד שיראו כו'“ – וא"כ מובן דבכ"ד „לשפוט את הר עשו“ צריכים השופטים לילך שם לראות כו'.

(74) ראה (אליהו זוטא פי"ט. ועוד) שעשו ייעקב חלקו ביניהם עוה"ז לעשו ועוה"ב ליעקב.

(75) ראה ברכות לה, ב.

(76) שאז וברכך (בכל אשר תעשה) – ראה טו, יח ובספרי שם.

(77) ראה ד"ה פדה בשלום (בשעת' סם) ס"ד. ד"ה ולאחותו הבתולה תרכ"ג, תרכ"ט. המשך פדה בשלום תרנ"ט (ע' קסב) ותש"ד (פי"ט). ועוד.

פֿאַרטריבען, און אין שעבוד מלכות ניט איבערגעגעבן.

איז די כוונה אין דעם ניט נאָר (כפשטות הלשון) אינעם מובן פון גלות כפשוטו, אַז מלכות האָבן ניט קיין שליטה אויף אַ נשמה, נאָר נאָכמער: אַז אויך די עבודה מיט גלות רירט ניט אַן די (פנימיות ה)נשמה וואָס איז העכער פון גלות⁸¹. די ירידה פון דעם אדם אין גלות צו מברר זיין די עניני הגלות איז בלויז נוגע די חיצוניות הנשמה, אָבער אין דער נשמה עצמה וועלכע איז „אין גלות ניט פֿאַרטריבען“, איז ניט שייך קיין ירידה ח"ו.

און דעריבער „לא שכת תלמודו בבית לבן“ – די תורה וואָס יעקב האָט גע- לערנט זייענדיק „נטמן“ בפרישות פון וועלט, איז ביי אים געבליבן גאַנץ אויך בבית לבן.

ומעשה אבות סימן לבנים⁸², אַז יעדער איד האָט די נתינת כח פון יעקב, ער זאָל ניט נאָר זיין „שלם“ אַרויסגייענדיק פון גלות, נאָר אָפילו בשעתן גלות גופא, געפינענדיק זיך „בבית לבן“, קען ער זיין אין אַ דרגא פון „לא שכת תלמודו“ – זיינע רוחניות'דיקע ענינים בלייבן גאַנץ, „שלם בתורתו“.

(משיחת ש"פ וישלח תשמ"ג)

גשמיות ונכסיו פון אַ אידן, אין אַן אופן אַז זי ווערט שלם – בשלימות, נתעלה ונכלל אין קדושה.

ט. „שלם בתורתו שלא שכת תלמודו בבית לבן“:

דער ענין פון תלמוד תורה בשלימותו פאָדערט אַ פרישות פון וועלט. וע"ד ווי מען געפינט באַ יעקב, אַז ער איז געווען „ישוב אוהלים“⁷⁸ און נסמן בבית מדרשו של עבר י"ד שנה⁷⁹. טענה'ט אַ איד: וויבאָלד מען מאָנט פון אים צו פֿאַרנעמען זיך מיט די „בירורים“ פון גלות אין מקום הגלות, איז דאָך ניט שייך אַז ער זאָל אָנהאַלטן בשעת מעשה זיין דרגא נעלית אין תורה.

זאָגט מען אים, אַז יעקב „לא שכת תלמודו בבית לבן“. ביי די פריערדיקע צוויי ענינים – גופו וממונו – קען ווערן לפי שעה אַ חסרון בפועל, נאָר דערנאָך ווערט עס נשלם; אָבער בנוגע צו תורה, קען ביי יעקב'ן מלכתחילה קיין חסרון ניט ווערן.

וואָרום (כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁸⁰) „נאָר אונזערע גופים זיינען איבערגע- געבן אין גלות ושעבוד מלכות, אָבער אונזערע נשמות האָט מען אין גלות ניט

78) תולדות כה, כז ובפרש"י שם.

79) פרש"י ס"פ תולדות. ועוד.

80) בשם אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) ז"ע –

שיחת ג' תמוז תרפ"ז (סה"מ תרפ"ז ע' קצו. לקו"ד ח"ד תרצב, א. סה"מ קונטרסים ח"א קעה, ב).

81) עיין הלכות ת"ת לאדה"ז (פ"ב, סו"ט) דאין

שכחה לפני כו' – ב, לפני כסא" כו, מוח הזכרון, שבנשמות כאו"א מבני"י. וראה לקו"ת ס"פ קדושים.

82) ראה בענינינו (ויבא יעקב שלם) רמב"ן שהובא לעיל סעיף ז.

